

SXEDIO.H57

25.8.1960: Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΝΑ ΕΝΙΣΧΥΕΙ ΤΗΝ ΤΜΤ ΜΕ ΟΠΛΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΣ ΠΑΡΑ ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΟΤΙ ΕΧΕΙ ΑΝΑΚΗΡΥΧΘΕΙ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΟΚΥΠΡΙΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΝΟΜΑ ΟΠΛΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

Πολύ πριν ανακηρυχθεί η Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά και μετέπειτα, η Τουρκία συνέχιζε να ενισχύει τους τουρκοκύπριους με όπλα για να προωθήσει, όπως αποκαλύπτεται από τις αφηγήσεις των Τούρκων πρωταγωνιστών (Σπύρου Αθανασιάδη, φάκελος Τ.Μ.Τ.), τα σχέδιά της για επανάκτηση της Κύπρου.

Κατά καιρούς πληροφορίες για ενίσχυση των τουρκοκυπρίων με οπλισμό παράνομα αφήνονταν να διαρρεύσουν στον κυπριακό ή τον ελλαδικό τύπο περισσότερο, για άσκηση πιέσεων προς την Αγκυρα.

Επίσημα όμως τόσο η Αγκυρα όσο και η τουρκοκυπριακή πλευρά συνέχιζαν να διαψεύδουν τις πληροφορίες αυτές.

Στις **25 Αυγούστου 1960** ύστερα από σχετικό δημοσίευμα της Αθηναϊκής εφημερίδας "Το Βήμα" εκπρόσωπος της τουρκικής πρεσβείας στην Αθήνα διέψευσε ότι οι Τούρκοι στην Κύπρο επιδιώκουν σταδιακά και σταθερά να επιτύχουν ισοτιμία με τους Έλληνες και ότι προς τούτο τουρκοκυπριακές οργανώσεις εξοπλίζονται.

Πρόσθεσε:

"Η τουρκική Κυβέρνηση και η τουρκική κοινότητα στην Κύπρο επιθυμούν ειλικρινά να ζήσουν σε ειρήνη με το ελληνικό στοιχείο της Κύπρου.

Το θέμα του δήθεν εξοπλισμού του τουρκικού πληθυσμού με όπλα του τουρκικού στρατού δεν μπορεί να αποτελέσει σοβαρό επιχείρημα δεδομένου ότι δεν είναι δυνατό να δίδονται όπλα στους κατοίκους της νήσου, όταν σ' αυτήν βρίσκεται τουρκικός στρατός. Εάν δε βρέθηκαν τέτοια όπλα στα χέρια μεμονωμένων ατόμων, τούτο αποτελεί ατομική περίπτωση και μόνο και δεν προδίδει παρά την κακή πίστη και τις κακές

διαθέσεις των ατόμων αυτών."

Εξάλλου στις 28 Σεπτεμβρίου η ίδια εφημερίδα επανερχόμενη στο όλο θέμα έγραψε ότι μετά τη λήξη της προθεσμίας για τη διαταχθείσα από τον Αρχιεπίσκοπο παράδοση των όπλων ο υπουργός Εσωτερικών διαπίστωσε ότι δεν παραδόθηκαν όλα τα όπλα.

Πρόσθετε η εφημερίδα: "Χωρίς να θέλομεν να συνηγορήσωμεν υπέρ του παρανόμου εξοπλισμού ουδενός, πιστεύομεν ότι αν υπάρχουν Έλληνες, οι οποίοι δεν παρέδωσαν τα όπλα των το έκαμαν διότι είχαν υπ' όψιν των τον εντατικόν εξοπλισμόν της τουρκικής κοινότητος που έγινε τον τελευταίον καιρόν και ο οποίος διεπιστώθη και επισήμως. Και είμεθα βέβαιοι ότι αν οι Τούρκοι της Κύπρου παραδώσουν τα όπλα των θα τα παραδώσουν ασφαλώς και οι Έλληνες. Αλλά διά να τα παραδώσουν θα πρέπει να διαταχθούν από την Αγκυρα. Αρα και το ειδικόν αυτό θέμα ανάγεται εις το βασικώτερον των ελληνοτουρκικών σχέσεων ή ακριβέστερα των διαθέσεων της τουρκικής κυβερνήσεως απέναντι της Ελλάδας".

Εξάλλου στη Λευκωσία, στις 4 Οκτωβρίου 1960 ο Φαζίλ Κουτσιούκ απαντώντας σε σχετική ερώτηση ότι κανένας Τούρκος δεν παρέδωσε όπλα παρά την έκκληση του απάντησε:

"Εδήλωσα επανειλημμένα, ότι από όσα γνωρίζω κανένας υπεύθυνος Τούρκος δεν έχει παράνομα όπλα στην κατοχή του".

Ωστόσο, παρά τις διαψεύσεις, οι Τούρκοι, συνέχιζαν να εξοπλίζονται, ενώ από ελληνικής πλευράς, όλοι φρόντισαν να κρύψουν τα παράνομα όπλα που κατείχαν, μήπως και τους χρειαζόνταν σε κάποιο στάδιο, μια και η εμπιστοσύνη μεταξυ των δυο πλευρών, δεν είχε πλήρως αποκατασταθεί και πάντοτε υπήρχε ο κίνδυνος μιας ανάφλεξης.

Η υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου δεν σήμανε και το τέλος της ενίσχυσης της TMT.

Τώρα ίσως τα πράγματα να ήταν πιο εύκολα γιατί η νεοσύστατη Κυπριακή Δημοκρατία δεν είχε καθόλου

μέσα ελέγχου των ακτών της, ενώ φαινόταν να πίστωνε, στα πρώτα τουλάχιστον στάδια, με λογική, το σύνολο στοίχειο και την Αγκυρα, ότι εγκατάλειπαν τα σχέδια τους για την Κύπρο.

Το σκάνδαλο του "Ντενίζ" (Οκτώβριος 1959) ήταν σίγουρα το μεγαλύτερο που αφορούσε τη μεταφορά οπλισμού στην Κύπρο για τις ανάγκες της TMT παρά την υπογραφή των συμφωνιών για την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ωστόσο η ενίσχυση της οργάνωσης συνεχίστηκε και κατά τα επόμενα χρόνια μέχρι και λίγο πριν από την τουρκική εισβολή του 1974.

Ο τουρκολόγος Σπύρος Αθανασιάδης στηριζόμενος σε αφηγήσεις των πρωταγωνιστών της T.M.T γράφει στο βιβλίο του "Φάκελος TMT" στηριζόμενος στις αφηγήσεις των πρωταγωνιστών T.M.T. και του ειδικού γραφείου για την Κύπρο, του στριωτικού επιτελείου στην Αγκυρα που αποτελούσε τον βασικό τροφοδότη της οργάνωσης:

"Με την ανακήρυξη της Δημοκρατίας το 1960, ένα σχεδόν χρόνο μετά τη βύθιση του "Ντενίζ" τα ηγετικά στελέχη της TMT στην Αγκυρα διερωτούνταν πώς θα προχωρούσαν και αν θα συνεχιζόταν η ενίσχυση της οργάνωσης.

Ετσι έσπευσαν στον Πρωθυπουργό Αιτάν Μεντερές ο οποίος είχε θέσει την υπογραφή του στο Λονδίνο κάτω από τις συμφωνίες στις οποίες είχε καταλήξει με τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Αλλα όμως έκαμνε στη Ζυρίχη και στο Λονδίνο ο Μεντερές και άλλα στην Αγκυρα.

Ετσι συγκάλεσε σύσκεψη με συμμετοχή μάλιστα και του αρχηγού της TMT στην Κύπρο Συνταγματάρχη Ριζά Βουρουσκάν και αφού ενημερώθηκε για την πορεία της οργάνωσης διέταξε τους Επιτελείς του να συνεχίσουν τον εξοπλισμό της TMT ως εάν να μη είχε μεσολαβήσει η υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου.

Το τί λέχθηκε στη σύσκεψη αυτή αναφέρει ο Ταγματάρχης Ισμαήλ Τάνσου, ουσιαστικός αρχηγός της

TMT στην Αγκυρα:

" Στα μέσα Φεβρουαρίου του **1960** η ιδιαίτερα του Πρωθυπουργού Μεντερές τηλεφώνησε στο Στρατηγό Ντανίς Καράμπελεν και τον κάλεσε να ενημερώσει τον Πρωθυργό για τη δραστηριότητα της TMT. Στη σύσκεψη κλήθηκε από την Κύπρο και ο Ριζά Βουρουσκάν.

Το **1960** είχαν αρχίσει οι προετοιμασίες για τη συνεταιρική Δημοκρατία ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων σύμφωνα με τις πρόνοιες των Συνθηκών Ζυρίχης- Λονδίνου. Κάποιοι κύκλοι έβλεπαν το πρόβλημα να οδηγείται στη λύση του. Εμείς όμως της TMT δεν είχαμε αυτές τις πεποιθήσεις. Ανησυχούσαμε για το μέλλον, αφού δεν ήταν δυνατό να έχουμε εμπιστοσύνη στους ελληνοκύπριους και τους ελλαδίτες. Ετσι δεν χαλαρώσαμε καθόλου τις ενέργειες μας. Εργαζόμασταν για ενίσχυση της TMT. Τόσο η Κυβέρνηση μας όσο και το Γενικό Επιτελείο των Ενόπλων Δυνάμεων δεν μας είπαν ο,τιδήποτε για να αναχαιτίσουν τη δραστηριότητα μας. Η υποστήριξη τους συνεχιζόταν όπως πριν. Εμείς σκεπτόμασταν το πώς θα αντιμετωπιζε την TMT η τουρκική κυβέρνηση μετά την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Για το λόγο αυτό η επιθυμία του Μεντερές για ενημέρωση μας χαροποίησε. Οποιαδήποτε και αν ήταν τα αποτελέσματα από αυτή τη συνάντηση θα μας βοηθούσαν να κατανοήσουμε το πώς σκέπτεται η Κυβέρνηση και να χαράξουμε τη παραπέρα πορεία της TMT. Από το Γραφείο του Πρωθυπουργού θα φεύγαμε ή όλο απογοήτευση ή θα γεμίζαμε τις μπαταρίες με νέα ενέργεια.

Την καθορισμένη ώρα φθάσαμε στο γραφείο του Πρωθυπουργού. Η υποδοχή έγινε από τον ίδιο τον Μεντερές, που ήταν όρθιος και χαμογελαστός. Φίλησε τον Ντανίς Καράμπελεν, ο οποίος στη συνέχεια μας σύστησε στον Πρωθυπουργό. Δεν είχε περάσει μεγάλο χρονικό διάστημα από το αεροπορικό δυστύχημα όπου κατέπεσε το αεροσκάφος που τον μετέφερε στη βρετανική πρωτεύουσα για την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης- Λονδίνου. Ναι μεν ο ίδιος διασώθηκε στο δυστύχημα όμως σ αυτό έχασαν τη ζωή

τους δέκα τρεις ανώτατοι τούρκοι κρατικοί λειτουργοί. Αυτό τον είχε σοκάρει αρκετά. Ο ίδιος διασώθηκε ως εκ θαύματος.

Στη δίωρη συνάντηση μας δεν έδειξε διόλου κουρασμένος. Για μια ώρα μας άκουε και την υπόλοιπη μιλούσε ο ίδιος. Από τα λεγόμενα του αντιλήφθηκα ότι ενδιαφερόταν πολύ για τις εργασίες μας. Ο Μεντερές απευθυνόμενος στον Καράμπελεν άρχισε την ομιλία του ως εξής:

- Στρατηγέ μου, ενώ εμείς ασχολούμαστε με την πολιτική, εσείς στην Κύπρο τί κάνετε; Ενισχύσατε την TMT; Ποια η δύναμη της οργάνωσης σήμερα; Τί άλλο σκοπεύετε να κάνετε; Ενδιαφέρομαι για το όλο θέμα και θέλω λεπτομέρειες. Για το λόγο αυτό σας κάλεσα.

Ο Στρατηγός Ντανίς Καράμπελεν άρχισε την ομιλία του με μια γενική εκτίμηση της κατάστασης και διαβεβαίωσε το Μεντερές ότι η TMT είναι σε θέση να διασφαλίσει την ασφάλεια του τουρκοκυπριακού λαού. Στη συνέχεια πρόσθεσε:

- Αν μου επιτρέπετε, τις λεπτομέρειες για τις εργασίες μας στην TMT θα σας τις αναπτύξει ο βοηθός μου και συντονιστής των εργασιών στην Αγκυρα Ταγματάρχης Τάνσου. Για τις εργασίες μας στην Κύπρο θα σας ενημερώσει ο επικεφαλής της TMT στην Κύπρο Συνταγματάρχης Βουρουσκάν.

Στη συνέχεια με κάλεσε να αναπτύξω τις λεπτομέρειες για τη δράση μας.

Στην αρχή τον ευχαρίστησα για την ευκαιρία που μας έδωσε να συναντηθούμε μαζί και να τον ενημερώσουμε. Στη συνέχεια τον ενημέρωσα για τη εκπαίδευση, για το σχέδιο Επανάκτησης Κύπρου και άλλα.

Του παρουσίασα χάρτες και φωτογραφίες. Εντυπωσιάστηκε από το σχέδιο Επανάκτησης της Κύπρου στο οποίο έρριξε μια γρήγορη ματιά από την αρχή μέχρι το τέλος. Στη συνέχεια είδε τις φωτογραφίες και υπέβαλε ερωτήσεις.

Κατ' αρχήν ρώτησε κατά πόσο οι φίλοι του εφοπλιστές μας βοήθησαν στην αποστολή οπλισμού. Του

είπα ότι προς το παρόν δεν τους χρειαστήκαμε. Η απάντηση του ήταν: Αν τους χρειαστείτε να μου το πείτε.

Μου ζήτησε να του εξηγήσω το ιστορικό του πλοιαρίου, τη βύθιση του οποίου εμείς διατάξαμε. Η απάντηση του ήταν: "Ορθά αποφασίσατε. Αν οι αγγλοι είχαν συλλάβει το πλοιάριο με **20** τόννους οπλισμού, η Κυβέρνηση μας δεν θα μπορούσε να τους εξηγήσει με ευκολία τα διαδραματισθέντα".

Πράγματι ο Μεντερές ήταν ένα άτομο που ενδιαφέρθηκε πολύ για την οργάνωση μας. Το ενδιαφέρον του αναπτέρωσε το ηθικό μας. Μετά από μένα μίλησε ο Συνταγματάρχης Βουρουσκάν, ο οποίος τον ενημέρωσε για τη δράση της TMT στην Κύπρο. Μίλησε με πολύ καλά λόγια για τη συνεργασία του με τους Φαζίλ Κουτσιούκ και Ραούφ Ντενκτάς και αναφέρθηκε στην υποστήριξη που παρείχαν στην οργάνωση.

Ο Πρωθυπουργός άρχισε την ομιλία του δηλώνοντας ότι θέλει να αρκестεί σε κάποιες σκέψεις του και αναφέρθηκε στο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις στα πλαίσια του NATO, στην επεκτατική πολιτική της Σοβιετικής Ένωσης και στον πόθο της να κατέλθει στη Μεσόγειο, στη συνεργασία Ελλάδας- Τουρκίας για αναχαίτηση των στόχων της Σοβιετικής Ένωσης και άλλα. Ο Μεντερές ισχυριζόταν ότι επιβάλλονταν οι καλές σχέσεις και η φιλία της Τουρκίας με την Ελλάδα και πρόσθεσε μάλιστα ότι διατηρούσε πολύ καλές σχέσεις με τον Πρωθυπουργό Καραμανλή.

Από τις δηλώσεις Μεντερές αντιλήφθηκα ότι ανησυχούσε μήπως το Κυπριακό γίνει αιτία διασάλευσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων και με τα λεγόμενα του ήθελε να μας διαμηνύσει ότι έπρεπε να είμαστε προσεκτικοί.

Όσο μιλούσε εκείνος εγώ κρατούσα σημειώσεις. Μεταξύ άλλων είπε: "Δεν θα πρέπει να αυξηθεί σε μεγάλους αριθμούς η σύνθεση της TMT. Θα πρέπει να παραμείνει ως καύχημά μας. Όπως στην Τουρκία, έτσι και στην Ελλάδα, υπάρχει η αντιπολίτευση.

Επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν το θέμα για να ανέλθουν στην εξουσία. Πιστεύουν ότι θα έχουν πολιτικά ωφέλη αλλά και η δική μας αντιπολίτευση, δεν συμβάλλει στην εθνική υπόθεση. Το Κυπριακό έπαυσε πλέον να θεωρείται υπόθεση ενός μόνον Υπουργείου. Σήμερα το θέμα το χειρίζεται το Υπουργικό Συμβούλιο. Είναι κρατική υπόθεση. Θα πρέπει, άρα, να ενημερώσουμε το Υπουργικό. Μπορεί η Ελλάδα να προχωρήσει στην Ένωση της Κύπρου με παρότρυνση των Γρίβα- Μακαρίου και άλλων; Οχι, γιατί η Τουρκία είναι σήμερα **25** εκατομμύρια και σε δέκα με δεκαπέντε χρόνια θα φθάσει στα **40**. Η Ελλάδα είναι μόλις **7-8** και σε σύγκριση με μας είναι μικρή και πτωχή χώρα. Έχουν ενταφιαστεί τα όνειρά τους για τη Μικρασία. Είμαστε πιο ισχυροί από εκείνους. Η Ελλάδα θα παύσει να στρέφεται κατά της Τουρκίας για χάρη της Κύπρου. Η χώρα μας αναπτύσσεται.

Σας κάλεσα εδώ για να σας ακούσω αλλά συνεχώς μιλώ εγώ. Βοηθήσαμε αρκετά την Κύπρο. Είχαμε σημαντικά οικονομικά προβλήματα στο διάστημα αυτό. Το κράτος μας αναγκάστηκε να αποζημιώσει με **300** εκατομμύρια λίρες τους πληγέντες κατά τα επεισόδια της **6ης** και **7ης** Σεπτεμβρίου **1955**.

Τα επεισόδια εκείνα απέδειξαν το ενδιαφέρον των Τούρκων για την Κύπρο. Τα επεισόδια διήρκεσαν ένα **24**ωρο. Παρά το ότι ξέφυγαν από το στόχο τους και απωλέσαμε τον έλεγχο της κατάστασης, σημασία έχει ότι δεν υπήρξε αιματοχυσία. Τα επεισόδια είχαν ως συνέπεια να τεθεί σε κίνδυνο η αξιοπιστία της χώρας μας και να ανασταλεί η οικονομική βοήθεια προς την Τουρκία".

Στη συνέχεια μας μίλησε για τις χώρες που υποστηρίζουν τις τουρκικές θέσεις και απαρίθμησε όλες όσες αντιτίθενται στην τουρκική πολιτική.

Μίλησε με αυστηρή γλώσσα για τον Πρόεδρο της Γιουγκοσλαβίας Στρατάρχη Τίτο.

Για **20** λεπτά μας μιλούσε για την εξωτερική πολιτική της Κυβέρνησης του καθώς και για την πολιτική που ακολουθεί στο Κυπριακό. Στο τέλος είπε:

Δεν θα πρέπει να προκαλέσουμε τον τουρκοκυπριακό λαό σε περιττές προκλήσεις και ενέργειες σε βάρος των ελληνοκυπρίων. Ούτε θα πρέπει να δημιουργηθούν καταστάσεις που θα διασαλεύσουν την ηρεμία στους κόλπους της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Η κοινότητα θα πρέπει να παραμείνει ενωμένη ως μια γροθιά και οι προσπάθειές σας να συνάδουν με την πολιτική της κυβέρνησης.

Τα τελευταία λόγια αποτελούσαν κάποια έμμεση σύσταση στο Στρατηγό Καράμπελεν και τον Συνταγματάρχη Βουρουσκάν.

Με τις δηλώσεις αυτές η ενημέρωση οδηγείτο προς το τέλος της. Εγώ είχα κατά νου να υποβάλω αριθμό ερωτήσεων. Ηθελα για παράδειγμα να πληροφορηθώ για την τύχη της TMT μετά τις συμφωνίες Ζυρίχης- Λονδίνου. Ήταν ένα θέμα που μας απασχολούσε. Θα θέλαμε να είχαμε την απάντηση από τα χείλη του Πρωθυπουργού. Τώρα με την ενημέρωση είχαμε την ευκαιρία αυτή και δεν θα έπρεπε να τη χάσουμε. Ετσι και έγινα. Μετά την ομιλία του Μεντερές ζήτησα το λόγο.

Στο Μεντερές υπέβαλα τις πιο κάτω ερωτήσεις:

- Κύριε Πρωθυπουργέ, χωρίς αμφιβολία στην Κύπρο θα ενεργήσουμε σύμφωνα με τις διαταγές και οδηγίες σας. Με την ευκαιρία της συνάντησής μας θα θέλαμε κάποια ενημέρωση για το μέλλον της TMT. Έχουμε κάποιες ανησυχίες.

Ο πάντα ευγενής Μεντερές μου είπε να υποβάλω τις ερωτήσεις μου.

- Κύριε Πρωθυπουργέ, έχουμε την πεποίθηση ότι οι Έλληνες ουδέποτε θα απαλλαγούν από το όραμα της Μεγάλης Ιδέας. Μόλις τους δοθεί η ευκαιρία θα προσαρτήσουν την Κύπρο. Γνωρίζουμε ότι η Κυβέρνηση μας και το κράτος μας δεν θα επιτρέψουν την υλοποίηση των σχεδίων των Ελλήνων για ένωση αφού αυτά αντιστρατεύονται των γεωπολιτικών και στρατηγικών συμφερόντων στη χώρας μας.

Και με την αναχώρηση των άγγλων έχουμε τη γνώμη ότι η τουρκική πλευρά θα πρέπει να είναι πανέτοιμη για κάθε ενδεχόμενο. Μια τέτοια δύναμη

είναι η TMT. Αν παραστεί ανάγκη η οργάνωση θα δραστηριοποιηθεί και θα συνεργαστεί με την τουρκική στρατιωτική δύναμη (ΤΟΥΡΔΥΚ) που θα βρίσκεται στη νήσο στα πλαίσια της Συνθήκης Εγγυήσεως.

Επιθυμούμε όπως συνεχιστεί η ύπαρξη και ενίσχυση της TMT και μετά την ίδρυση της Δημοκρατίας. Αν μου επιτρέπετε, θα σας αναφέρω τους ενδοιασμούς και ανησυχίες μας. Θα θέλαμε να μας διευκρινίσετε κάποια θέματα. Η ενημέρωσή σας θα μας βοηθήσει στην παραπέρα πορεία μας. Θα ξέρουμε το τί πρέπει να πράξουμε. Τα θέματα που κατά τη γνώμη μας χρήζουν απάντησης είναι:

- Μετά την ίδρυση της ελληνοκυπριακής-τουρκοκυπριακής συνεταιρικής Δημοκρατίας το όραμα της ένωσης θα περιθωριοποιηθεί ή όχι;

- Ποια θα είναι η κατάσταση της ΕΟΚΑ και της TMT; Θα παύσουν να υπάρχουν; Τί σκέπτεστε για την TMT;

- Σε περίπτωση που ξαφνικά το κίνημα για την ένωση και η ΕΟΚΑ υποχρεώσουν τον τουρκοκύπριο να μεταναστεύσει από το νησί, η TMT θα μπορέσει να αναλάβει πρωτοβουλίες αν στο μεταξύ δεν έχει διαλυθεί;

- Θα συνεχισθεί η υποστήριξη της TMT;

Ο Μεντερές μου απάντησε ως εξής:

- Χάρηκα γιατί οι ερωτήσεις σας ήταν εύστοχες. Θα ήθελα κατ' αρχήν να σας πω ότι στο νησί θα έχουμε ένα Σύνταγμα **650** ανδρών. Η δύναμη αυτή θα είναι η εγγύηση της παρουσίας μας στο νησί. Αν παραστεί ανάγκη μπορούμε να αποβιβάσουμε στην Κύπρο τον απαιτούμενο αριθμό στρατιωτών.

Μετά δυσκολίας πετύχαμε την πρόνοια αυτή. Ενστερνίζομαι τις ανησυχίες και αμφιβολίες σας. Δεν βλέπουμε ως τετελεσμένη υπόθεση το Κυπριακό, ειδικά μάλιστα αν το εξετάσουμε αυτό μακροχρόνια.

Ως προς το θέμα της ένωσης σας πληροφορώ ότι δεν πρέπει να ανησυχείτε. Καμιά τουρκική Κυβέρνηση δεν θα επιτρέψει την παράδοση της Κύπρου στους

Ελληνες. Αν παραστεί ανάγκη θα πολεμήσουμε για το νησί.

Αντιλαμβάνομαι τις ανησυχίες σας για το μέλλον της οργάνωσης. Θα συνεχίσουμε να ενισχύουμε και να εξοπλίζουμε την οργάνωση.

Και μετά την ίδρυση του συνεταιρικού κράτους, η TMT δεν θα διαλυθεί και ούτε θα ανασταλεί η δραστηριότητά της. Θα ανταποδώσει κάθε πράξη των ελληνοκυπρίων που θα στρέφεται κατά του τουρκοκυπριακού λαού.

Ο επικεφαλής της TMT θα μπορεί να αναλάβει την πρωτοβουλία που απαιτείται.

Η Κυβέρνηση μας θα συνεχίσει να υποστηρίζει την TMT.

Αναμφίβολα η οργάνωση θα συντονίζει τις εργασίες της με την τουρκική μονάδα.

Εσείς μην ανησυχείτε. Συνεχίστε τις προσπάθειές σας με τον ίδιο ρυθμό. Με ικανοποιούν τα αποτελέσματα των δυο ετών. Με ενημερώσατε λεπτομερώς και για το λόγο αυτό συγχαίρω και ευχαριστώ το Στρατηγό Ντανίς Καράμπελεν όσο και τους αξιωματικούς που υπηρετούν στην TMT.

Μετά τις απαντήσεις του ο Μεντερές μας είπε ότι θα ήταν πολύ καλά να ενημερώναμε και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Τζελάλ Μπαγιάρ. Την εποχή εκείνη ο Πρόεδρος αναπαυόταν στην Κωνσταντινούπολη. Ο Μεντερές μας είπε: Θα τηλεφωνήσω να σας δεχθεί. Θα εξασφαλίσω και στρατιωτικό αεροσκάφος για να σας μεταφέρει στην Κωνσταντινούπολη".

Ο Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας πολύ λίγα γνώριζε γύρω από τη TMT. Ήταν ηλικίας **77** ετών και ίσως να ζούσε στον κόσμο του. Έτσι περισσότερο δρούσαν ο Πρωθυπουργός Ατνάν Μεντερές και ο Υπουργός Εξωτερικών Ζορλού.

Στη συνάντηση που έγινε τρία σχεδόν χρόνια μετά την έναρξη της δράσης της TMT ο Μπαγιάρ ζήτησε ενημέρωση. Στη συνάντηση παρίσταντο οι ίδιοι αξιωματικοί που παρέστησαν στη σύσκεψη με το

Μεντερές.

Αφηγείται ο Ταγματάρχης Τάνσου:

" Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μας υποδέχθηκε με πολλή οικειότητα. Απευθυνόμενος στο Στρατηγό Ντανίς είπε: Στρατηγέ χθες μου τηλεφώνησε ο Πρωθυπουργός και μου εξήγησε για όσα του είπατε για την TMT. Όσα άκουσα ήταν πολύ ενδιαφέροντα. Μου ζήτησε μάλιστα και το σημερινό ραντεβού για να τα ακούσω από εσάς. Πρόκειται για ένα σημαντικό θέμα. Θέλω λοιπόν να μου εξηγήσετε πώς ιδρύσατε και εξοπλίσατε την οργάνωση και πώς παραμείνατε μυστική οργάνωση. Αντιλαμβάνεστε ότι η προσφορά σας είναι κρατική υπόθεση και αναμφίβολα όλοι θα βοηθήσουμε για την επιτυχία της.

Πιστεύω λοιπόν ότι η ίδρυση της TMT έφερε στο νου του Μπαγιάρ παλιές αναμνήσεις και έτσι εξηγώ το ενδιαφέρον του για την οργάνωση μας".

Μετά τις οδηγίες του Μεντερές συνεχίστηκε με διάφορους τρόπους η μεταφορά οπλισμού και η ενίσχυση της παράνομης οργάνωσης TMT.

Μερικές από τις περιπτώσεις αυτές ήλθαν στην επιφάνεια μέσα από τις αφηγήσεις των πρωταγωνιστών στο πλαίσιο του ρεπορτάζ των τουρκοκυπριακών εφημερίδων γύρω από την TMT.

Ένας από αυτούς ήταν ο Κεμάλ Μισόν, από τη Λευκωσία, ο οποίος μετέφερε μετά το **1963** οπλισμό με τράτα από το Ανεμούρι στο Λιμνίτη. Αφηγήθηκε ο Μισόν στη "Χαλκίν Σεσί":

Ανήκα στην οργάνωση **BOZ OYMAK** (Γκρίζα Φατρία) που υπαγόταν στο Μπαϊρακταρλίκ. Επικεφαλής της ομάδας ήταν ο Ατέρ Οσμάν, μέλος της TMT. Υπεύθυνος για την προμήθεια οπλισμού της ομάδας ήταν ο Χιλμή Μουσταφά Ακά. Με τον Ακά πήγαμε στην Τουρκία για μεταφορά οπλισμού. Τις κινήσεις και ενέργειες μας συντόνιζε ο Μπαϊρακταρ. Τα όπλα που προορίζονταν για την Κύπρο μας παραδίδονταν στο Ανεμούρι.

Για τη μεταφορά μας βοηθούσε ο καπετάν Φαρούκ

που καταγόταν από το Ανεμούρι και είχε ψαρότρατες. Σε μια από αυτές, καπετάνιος ήταν ο γιος του Φαρούκ. Στην τράτα επιβιβάστηκε αυτός, εγώ και ο μηχανικός του πλοίου.

Η φόρτωση του οπλισμού στην τράτα έγινε από τους στρατιώτες των γύρω μονάδων, υπό την επίβλεψη των διοικητών τους.

Μόλις συμπληρώθηκε η φόρτωση ο Χιλμί Ακά επέστρεψε αεροπορικώς στην Κύπρο και ενημέρωσε τους αρμοδίους. Αυτός εξ άλλου θα μας υποδεχόταν στο Λιμνίτη όπου θα εκφορτώνετο το φορτίο. Η αποστολή μεταφοράς οπλισμού ήταν η πρώτη που αναλάμβανα μετά το 1963.

Η τράτα κατέπλευσε στο Λιμνίτη. Το χωριό κατοικείτο αποκλειστικά από Τούρκους.

Πλησιάσαμε στην Πέτρα του Λιμνίτη που ήταν και το σημείο αποβίβασης μας. Μας υποδέχτηκαν ο Χιλμί Μουσταφά Ακά, ο Γουζ Ραμαντάν, ο κοινοτάρχης του Λιμνίτη και μέλος της ΤΜΤ, ο Γιλντίζ από το Λιμνίτη και τα μέλη της ομάδας μας. Με άκρα μυστικότητα εκφορτώσαμε τα όπλα από την τράτα και τα παραδώσαμε στα μέλη της ομάδας "Γκρίζα Φατρία" η οποία και τα μετέφερε στη Λευκωσία.

Η εκφόρτωση του οπλισμού στο Λιμνίτη γινόταν πίσω από ένα βράχο. Ήταν αδύνατο να διακρίνει κάποιος το σκάφος. Στην επιστροφή προς την Τουρκία ήταν μέρα και το σκάφος εντόπισαν τα ελληνοκυπριακά ραντάρ. Αρχισαν να βάζουν κατά του σκάφους αυτό όμως είχε απομακρυνθεί από την ακτή.

Επιστρέψαμε στην Τουρκία χωρίς άλλη περιπέτεια.

ΒΟΗΘΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣ

Μετά το πραξικόπημα της 27ης Μαΐου 1960 ένας Συνταγματάρχης κυπριακής καταγωγής, ο Αλπασλάν Τουρκές ανήλθε στην Εξουσία και θεωρείτο σαν ο ισχυρός συνταγματάρχης του Πραξικοπήματος.

Ο Τουρκές, που είχε αναλάβει Υφυπουργός Προεδρίας, βρισκόταν στο πλευρό του Τζεμάλ

Γκιουρσέλ στον οποίο οι πραξικοπηματίες ανέθεσαν την Προεδρία της Τουρκίας.

Σ' αυτό το διάστημα οι αξιωματικοί που πρόσκειντο προς το προηγούμενο καθεστώς βρίσκονταν υπό δυσμένεια. Ωστόσο ο Ισμαήλ Τάνσου τον επισκέφθηκε για να τον ενημερώσει γύρω από το θέμα της ΤΜΤ, για να ξεκαθαρίσει τις προθέσεις του νέου καθεστώτος αλλά και για να ζητήσει βοήθεια για ενίσχυση της οργάνωσης.

Παρά την αλλαγή που επήλθε και το νέο καθεστώς, συνεχίζοντας την ίδια τακτική, πρόσφερε μέσω του Τουρκές κάθε βοήθεια.

Ο Τάνσου παραθέτει τα πιο κάτω αιτήματα που έθεσε στον Τουρκές, ο οποίος και τα προώθησε:

1. Κάθε είδους και αριθμό όπλων που θα ζητούσε από τις αρμόδιες αρχές. Εγκριση για αποστολή άλλων δέκα αξιωματικών στην Κύπρο για το κλιμάκιο της ΤΜΤ.
2. Αγορά δυο ιδιωτικών αυτοκινήτων για τις ανάγκες της Υπηρεσίας στην Αγκυρα.
3. Εγκριση νέων κονδυλίων από το Υπουργείο Εξωτερικών.
4. Συνέχιση της υποστήριξης των διαφόρων Υπουργών και του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων όπως συνέβαινε και πριν από το πραξικόπημα.

Ο Τουρκές ανταποκρίθηκε και ικανοποίησε όλα τα αιτήματα.

ΟΠΛΙΣΜΟΣ ΜΕΣΩ ΒΗΡΥΤΟΥ (1965-1974)

Η μεταφορά του οπλισμού στην Κύπρο γινόταν και μέσω της Βηρυτού. Είναι χαρακτηριστική περιγραφή του Κεμάλ Μισόν που είχε μεταβεί στη Βηρυτό το **1965** και έφερε **57** περίστροφα. Να τι αφηγήθηκε:

Το έτος **1965** πήγα στη Βηρυτό με ένα λοχία της Αστυνομίας. Η σύζυγος μου Χινταγιέτ είχε στην πόλη αυτή κάποιους συγγενείς. Ένας από αυτούς ήταν ο Αραβας Μουχαμμέτ Μπαρμπέλ. Επρόκειτο για ένα άτομο

που ήταν γνώστης όλων των σημείων της Βηρυτού που θα μπορούσαμε να εξασφαλίσουμε όπλα. Ο Μπαρμπέλ μας οδήγησε σε ανοικτή αγορά της Βηρυτού όπου σε κάποιο σημείο της γινόταν το λαθρεμπόριο όπλων. Ο πωλητής μας είπε ότι θα μπορούσε να στείλει ο ίδιος τα όπλα στην Κύπρο και μάλιστα συμπλήρωσε: Αν θέλετε μπορώ να σας εφοδιάσω ακόμη και μικρό υποβρύχιο. Εμείς αγοράσαμε τα όπλα και με κάποιο τρόπο τα φέραμε στην Κύπρο. Επρόκειτο για **57** περίστροφα.

Ο Κεμάλ Μισόν αφηγήθηκε ακόμα μια περίπτωση μεταφοράς οπλισμού από την Τουρκία το **1972**:

" Η δεύτερη αποστολή οπλισμού από την Τουρκία στην Κύπρο έγινε από την περιοχή Τάσουτζου και συγκεκριμένα από το λιμάνι Λεμάς.

Την ημερομηνία αποστολής του οπλισμού συμφώνησαν οι αρμόδιοι από την Τουρκία και την Κύπρο. Η τράτα κατέπλευσε στο λιμάνι και για δέκα μέρες φρουρείτο από τους στρατιώτες. Η φόρτωση του οπλισμού στο πλοιάριο έγινε κάτω από δρακόντεια μέτρα ασφαλείας.

Το ταξίδι άρχισε τα μεσάνυκτα, την ώρα αυτή απέπλευσε η τράτα. Ήταν μια νύκτα με θαλασσοταραχή. Κατευθυνθήκαμε προς το Ανεμούρι για να έχουμε τον αέρα από πίσω μας. Η θαλασσοταραχή δεν έλεγε να κοπάσει.

Αναγκαστήκαμε να καταφύγουμε σε ένα κολπίσκο.

Ανησυχούσαμε για την καθυστέρηση γιατί ξέραμε ότι στο Λιμνίτη θα μας περίμεναν. Ετσι αψηφίσαμε το δυτικό άνεμο και αποπλεύσαμε. Η θαλασσοταραχή ήταν απερίγραπτη. Παλεύαμε με τεράστια κύματα. Στην τράτα είχαμε και ένα ψαρά που καταγόταν από το Λιμνίτη και τώρα ζει στη Γιαλούσα. Όταν διανύσαμε τη μισή απόσταση ο καιρός κάπως βελτιώθηκε. Είχαμε αποπλεύσει προ διημέρου από το λιμάνι Λεμάς και ακόμα ταξιδεύαμε.

Γνωρίζαμε τις ανησυχίες του Χιλμί Μουσταφά Ακά και του Οζούλ Ραμαντάν. Τα άτομα αυτά επρόκειτο να μας υποδεχθούν στον Λιμνίτη. Κάποια στιγμή

φθάσαμε στις βραχώδεις ακτές του Λιμνίτη. Η διαδικασία εκφόρτωσης και μεταφοράς του οπλισμού στις διοικήσεις ήταν η ίδια όπως προαναφέρθηκε. Την εποχή αυτή Μπαϊρακτάρ ήταν ο Αρίφ Εριλιμινάρ.

Ο οπλισμός, δέκα τόννων, που μεταφερόταν ήταν κυρίως αυτόματα **A4, A6** ρουκετοβόλα, όλμοι των **106** και των **65** μ.

Το Μπαϊρακταρλίκ διένειμε τον οπλισμό στις επαρχίες ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε μιας".

Ο Μισόν συνέχισε τη μεταφορά οπλισμού με την τράτα του καπετάν Φαρούκ από το Ανεμούρι μέχρι το **1974**.

Παράλληλα την ίδια περίοδο άλλος οπλισμός μεταφερόταν από την Τουρκία στα Κόκκινα.

Στις **23. 5. 1974**, λίγους μήνες πριν από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο απεστάλη ένα τελευταίο ίσως φορτίο οπλισμού από την Τουρκία. Το φορτίο παραλήφθηκε στο Λιμνίτη.

Σε μια δήλωση που δημοσιεύθηκε στις τουρκικές εφημερίδες αναφέρεται:

"**ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟ**

Εμείς ως προσωπικό εκφόρτωσης του πλοίου, δηλώνουμε ότι είδαμε το Ραούφ Μεχμέτ να επιστρέφει στο Λιμνίτη με το πλοίο που απέστειλε στις **21. 5. 1974** από το χωριό μας με προορισμό την Τουρκία και κατέπλευσε στο Λιμνίτη στις **23. 5. 1974** γεμάτο όπλα και πυρομαχικά".